

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

روش بدیعه پردازی در تفکر انتقادی

تالیف:

هاشم لوافیان

انتشارات موجک (ناشر دانشگاهی)

سرشناسه: لوفیان، هاشم، ۱۳۶۲-

عنوان و نام پدیدآور: روش بدیعه‌پردازی در تفکر انتقادی / تالیف هاشم لوفیان.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات موجک، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری: ۸۹ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۴-۶۴۷-۱

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۸۵ - ۸۹

موضوع: تفکر انتقادی -- ایران -- نمونه پژوهی

موضوع: Critical thinking -- Iran -- Case studies

رده بندی کنگره: BF۴۴۱

رده بندی دیویی: ۱۵۳/۴۲

شماره کتابشناسی ملی: ۹۳۸۸۴۷۰

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

انتشارات موجک (ناشر دانشگاهی)

واتساپ: ۰۹۳۶۳۰۳۱۲۵۸

کانال: telegram.me/mojak1

تلفن مرکز پخش: ۰۲۶۳۲۷۰۵۳۱۸ - ۰۲۶۳۲۷۰۲۶۵۹ - ۰۲۱۶۶۱۲۷۵۹۳ - ۰۲۱۶۶۴۲۹۷۳۳

ایمیل: mojakpublication@yahoo.com

سایت: www.mojak.ir اینستاگرام: mojakpublication

عنوان: روش بدیعه‌پردازی در تفکر انتقادی

تالیف: هاشم لوفیان

مشخصات ظاهری: ۸۹ صفحه، قطع وزیری

چاپ اول: زمستان ۱۴۰۲، تیراژ: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۱۷۱۰۰۰۰ ریال، شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۴-۶۴۷-۱

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات موجک محفوظ است. هیچ شخص حقیقی و حقوقی حق

چاپ و تکثیر این اثر را به هر شکل و صورت اعم از فتوکپی، چاپ کتاب و ... را ندارد. متخلفین به موجب

بند ۵ ماده قانون حمایت از ناشرین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

پیش‌گفتار ۹

فصل اول: کلیات ۱۱

۱-۱ تشریح موضوع کتاب ۱۱

۲-۱ اهمیت موضوع ۱۳

۳-۱ تعریف روش بدیعه پردازی ۱۶

۴-۱ تعریف تفکر انتقادی ۱۶

۵-۱ مولفه‌های تفکر انتقادی ۱۷

فصل دوم: بدیعه پردازی ۱۹

۱-۲ مقدمه‌ای بر روش‌های تدریس ۱۹

۲-۲ انتخاب روش‌های تدریس مناسب ۲۰

۳-۲ اهمیت روش‌های تدریس در یادگیری دانش‌آموزان ۲۲

۴-۲ مقدمه‌ای بر بدیعه پردازی ۲۴

۵-۲ روش تدریس بدیعه پردازی؛ تعریف و مفهوم آن ۲۵

۶-۲ مراحل روش تدریس بدیعه پردازی ۲۷

۱-۶-۲ مرحله اول: توصیف شرایط موجود ۲۸

۲-۶-۲ مرحله دوم: قیاس مستقیم ۲۸

۳-۶-۲ مرحله سوم: قیاس شخصی ۲۸

۴-۶-۲ مرحله چهارم: تعارض فشرده ۲۹

- ۲-۶-۵ مرحله پنجم: قیاس مستقیم ۲۹
- ۲-۶-۶ مرحله ششم: بررسی دوباره تکلیف نخست ۳۰
- ۲-۷-۷ راهبردهای تدریس در بدیعه پردازی ۳۰
- ۲-۷-۱ خلق چیزی جدید ۳۰
- ۲-۷-۲ چیزی غریب را آشنا ساختن ۳۱
- ۲-۸ اهمیت روش تدریس بدیعه پردازی ۳۲
- ۲-۹ مزیت‌های روش تدریس بدیعه پردازی ۳۲
- ۲-۱۰ کاربردهای الگوی روش تدریس بدیعه پردازی ۳۳
- ۲-۱۱ نقش روش تدریس بدیعه پردازی در ایجاد خلاقیت ۳۴

فصل سوم: تفکر انتقادی ۳۹

- ۳-۱ مقدمه‌ای بر تفکر انتقادی ۳۹
- ۳-۲ ویژگی‌های تفکر انتقادی ۴۳
- ۳-۳ گرایش‌های کلی تفکر انتقادی ۴۴
- ۳-۴ تفکر انتقادی، مهارت‌های حل مسائل ۴۵
- ۳-۵ ابعاد شناختی و عاطفی تفکر انتقادی ۴۶
- ۳-۶ رابطه بین تفکر انتقادی و تفکر منطقی، حل مسئله ۴۸
- ۳-۶-۱ تفکر انتقادی و تفکر منطقی ۴۸
- ۳-۶-۲ تفکر انتقادی و حل مسئله ۴۹
- ۳-۶-۳ تفکر منطقی و حل مسئله ۴۹

فصل چهارم: تحقیقات مربوط به تفکر انتقادی ۵۱

- ۴-۱ پژوهش‌های داخلی ۵۱
- ۴-۲ پژوهش‌های خارجی ۵۷

فصل پنجم: مطالعه موردی ۶۱

۱-۵ جامعه آماری ۶۱

۲-۵ ابزار گردآوری اطلاعات ۶۱

۳-۵ روش اجرا ۶۳

۴-۵ توصیف داده‌ها ۶۴

۵-۵ بررسی پیش فرض‌ها ۶۵

۶-۵ بررسی فرضیه‌ها ۶۹

فصل ششم: جمع‌بندی ۷۵

۱-۶ نتیجه‌گیری ۷۵

۲-۶ بحث و نتیجه‌گیری ۷۹

۳-۶ پیشنهادها ۸۱

منابع ۸۵

منابع فارسی ۸۵

منابع انگلیسی ۸۷

پیش‌گفتار

معلم یکی از عوامل اصلی و دارای نقش محوری در فرآیند یاددهی و یادگیری است. نقش وی از آن جهت مورد توجه است که اهداف نظام آموزشی با او محقق می‌گردد. از آنجا که تدریس می‌تواند سبب شکوفا شدن استعدادهای دانش‌آموزان و تقویت مهارت‌ها و قابلیت‌های آنان شود لازم است از روش‌های هدفمند جذاب و موثر در آموزش و تدریس به دانش‌آموزان استفاده شود. معلم خوب کسی است که خود وسیله رشد موثر فراگیران خویش را پیدا می‌کند و زمینه اجرای آن را فراهم می‌نماید و برای رسیدن به هدف از شیوه‌های استفاده می‌کند که با مجموع مسایلی که با آنها درگیر است مطابق و با هدف‌هایی که دنبال آن می‌گردد تناسب داشته باشد اغلب اوقات معلمان در مدارس کشور ما متکلم وحده بوده و دانش‌آموزان را در فرآیند یاددهی یادگیری مشارکت نمی‌دهند و نقش منفعلی برای آنها در نظر می‌گیرند. دانش‌آموزان اغلب مطالب را حفظ و پس از پایان یافتن امتحانات آنها را فراموش می‌کنند. بکارگیری روش‌های مناسب تدریس باعث می‌شود تا یادگیری تا عمق حال دانش‌آموزان رسوخ کند و نه تنهای یافته‌ها و کشفیات خود را بسادگی فراموش نکنند بلکه در طول زندگی آن را بصورت کاربردی به کار ببرند (میرزایی، ۱۳۹۵).

در نظام آموزشی ایران، روش‌های سنتی به ویژه روش سخنرانی و حفظ و تکرار حقایق علمی در جایگاه روشی غالب همواره مورد توجه بوده است. این امر سبب جاری شدن روح انفعال در نظام تعلیم و تربیت شده و در نتیجه اندیشه و کنجکاوی طبیعی به راحتی جای خود را به حالت انفعالی و بی‌ارادگی و تمایل به تقلید از دیگران داده است. احتیاط جای پرسشگری و گوش دادن جایگزین فکر کردن شده است و این در حالی است که رشد مهارت‌های تفکر، اغلب به منزله مهم‌ترین کارکرد برای آموزش و پرورش رسمی ثبت شده است. (حسنی، نیوشا و سلیمی، ۲۰۱۵).

تفکر، محور اصلی شناخت و ارائه راه‌حل‌های ممکن در هنگام مواجهه با مسائل است. تفکر دارای عناصری است که شامل نشانه‌ها و رموزی هستند که انسان‌ها با آن میزان یادگیری خود را گسترش

داده، آموخته‌هایشان را بازشناسی می‌کنند و به کار می‌برند. تفکر، فعالیت جهت‌دار ذهن برای حل مسئله است (امان زاده و نمانوف، ۲۰۱۵).

دانش آموزان با داشتن خلاقیت و ابتکار از منابع دست‌یابی به این قدرت به شمار می‌روند و جوامع پیشرفته و در حال پیشرفت تأکید زیادی بر روی یادگیری و عملکرد تحصیلی فراگیران دارند. بسیاری از روان‌شناسان تربیتی و مربیان آموزشی اعتقاد دارند، موقعیت یادگیری باید چنان سازماندهی شود که هر شاگرد بر اساس توانایی‌های خود به فعالیت پردازد (رحیمی مند و عباس پور، ۱۳۹۴).

هدف کاربردی کتاب حاضر تعیین تاثیر روش بدیعه پردازی بر تفکر انتقادی دانش آموزان پایه هشتم متوسطه اول شهرستان اسلامشهر بود. جامعه آماری شامل دانش آموزان پایه هشتم مدرسه سما شهرستان اسلامشهر در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ بود. با توجه به نتایج بدست آمده چنین می‌توان بیان نمود که روش تدریس بدیعه پردازی بر تفکر انتقادی و مولفه‌های آن شامل مهارت تحلیل، استنباط، ارزشیابی، استدلال قیاسی و استدلال استقرایی دانش آموزان پایه هشتم شهرستان اسلامشهر موثر بوده و تاثیر مثبت معنادار وجود دارد.

شیوه سازماندهی کتاب حاضر به صورت زیر می‌باشد.

فصل اول: کلیات

فصل دوم: بدیعه پردازی

فصل سوم: تفکر انتقادی

فصل چهارم: تحقیقات مربوط به تفکر انتقادی

فصل پنجم: مطالعه موردی

فصل ششم: جمع‌بندی

در پایان، بر خود لازم می‌دانم که از همه عزیزان و بزرگوارانی که در مراحل گوناگون آماده سازی این کتاب من را یاری نموده‌اند، صمیمانه تقدیر و تشکر نمایم.

هاشم لوافیان

زمستان ۱۴۰۲

Innovation Method in Critical Thinking

Hashem Lavafian

به اعتقاد کارشناسان تعلیم و تربیت، دانش آموزانی که از طریق یادگیری فعال به یادگیری می‌پردازند، نه تنها بهتر فرا می‌گیرند بلکه از یادگیری لذت بیشتری هم می‌برند؛ زیرا آنها به جای اینکه شنونده صرف باشند، فعالانه در فرآیند یادگیری مشارکت می‌کنند و خود را مسئول یادگیری خویش می‌دانند. در فعالیت‌های مشارکتی، یادگیرنده استقلال خود را حفظ می‌کند و به روابط بسیار مثبت‌تر با هم‌تایان و موفقیت علمی بالاتر دست می‌یابد. از جمله شیوه‌های تدریس فعال که بر پرورش خلاقیت دانش‌آموزان مبتنی است، روش تدریس بدیعه‌پردازی است. هنگامی که این روش پیشنهاد شد، یادگیری از طریق توسعه خلاقیت و بر پایه تفکر نوآورانه کودکان و نوجوانان مورد نظر بود. از جمله مقاصد اساسی بدیعه‌پردازی، شکستن سد قواعد مرسوم و ایجاد راه‌های جدید برای حل مسائل در ذهن دانش‌آموز است که از این طریق پایداری و تعمیق یادگیری نیز حاصل می‌شود. در این شیوه، در مراحل پنجگانه، معلم تلاش می‌کند دانش‌آموزان را از طریق تفکر بیشتر درباره موضوع درس، به شیوه‌ای نوین درگیر مفهوم کند تا از دریچه‌های گوناگون به آن بیندیشند.

ISBN : 978-600-994-647-1

